

(i) Printed Pages: 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	2	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Semester

(1129)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper—Comparative Political Systems (UK and USA)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** questions in about **10-20** words. Each question carries **2** marks.

(2) Attempt **one** question from each unit. Each question carries **18** marks.

(3) For Private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper shall proportionately be increased to maximum marks in lieu of internal assessment.

1. **Compulsory Question** : Attempt any *nine* questions :

(i) Define comparative politics.

(ii) Write down the two pre-requisites of comparative method.

(iii) What do you mean by Interdisciplinary study ?

(iv) Write down the four differences between King and Crown.

- (v) Write any four functions of the Speaker of House of Commons.
- (vi) What are the Assizes Courts in England ?
- (vii) Why Conventions are obeyed in England ?
- (viii) Write down the types of Committees in the House of Commons.
- (ix) Write down the original jurisdiction of American Supreme Court.
- (x) Write any four features of American Federal system.
- (xi) Write the composition of House of Representatives.
- (xii) Mention the merits of Checks and Balances in the American political system.
- (xiii) What is Senatorial Courtesy ?
- (xiv) Write four features of British Party System.
- (xv) Write the methods adopted by the Interest Groups in America.

9×2=18

UNIT—I

- 2. Discuss the scope and utility of comparative Government and Politics. Also discuss its limitations. 18
- 3. Discuss the operational aspect of Comparative Method. 18

UNIT—II

- 4. Discuss the salient features of Parliamentary Government in England. 18
- 5. Discuss the features of British Judicial System. 18

UNIT—III

6. Discuss the powers and role of American President. Can he become a Dictator ? 18
7. Write in detail the characteristics of American Constitution. 18

UNIT—IV

8. Examine the role of Pressure Groups in the British Political System. 18
9. Critically examine the characteristics and role of the Political Parties in the American Political System. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) प्रथम प्रश्न अनिवार्य हैं। इसमें से कोई नौ प्रश्नों का उत्तर लगभग 10-20 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

(3) प्राइवेट परीक्षा दे रहे विद्यार्थी, जो पहले आंतरिक मूल्यांकन के लिए निर्धारित नहीं हुए, उनके द्वारा लिखित परीक्षा में प्राप्त किए अंक आंतरिक मूल्यांकन के रूप में बढ़ा दिए जाएंगे।

1. अनिवार्य प्रश्न : कोई नौ प्रश्न करें :

(i) तुलनात्मक राजनीति की परिभाषा दें।

(ii) तुलनात्मक विधि की दो पूर्व आवश्यक शर्तें लिखें।

- (iii) अंतर विषय अध्ययन से आपका क्या भाव है ?
- (iv) राजा और ताज में चार अंतर लिखें।
- (v) कॉमन सदन के स्पीकर के चार कार्य लिखें।
- (vi) इंग्लैंड की एसाइसेज अदालतें क्या हैं ?
- (vii) इंग्लैंड में परंपराओं का पालन क्यों किया जाता है ?
- (viii) कॉमन सदन की विभिन्न कमेटियों के नाम बताएं।
- (ix) अमेरिकी सर्वोच्च न्यायलय का आरंभिक अधिकार क्षेत्र बताएं।
- (x) अमेरिकी संघात्मक प्रणाली की चार विशेषताएं लिखें।
- (xi) प्रतिनिधि सदन का संगठन लिखें।
- (xii) अमेरिकी राजनीतिक प्रणाली में रोक एवं संतुलन के गुण लिखें।
- (xiii) सेनेटोरियल शिष्टाचार का क्या अर्थ है ?
- (xiv) ब्रिटिश दल प्रणाली की चार विशेषताएं लिखें।
- (xv) अमेरिका में हित समूहों द्वारा अपनाई जाने वाली विधियां लिखें।

9×2=18

यूनिट-I

- 2. तुलनात्मक सरकार एवं राजनीति का विषय क्षेत्र और उपयोगिता का वर्णन करें। इसकी सीमाएं भी लिखें। 18
- 3. तुलनात्मक विधि के क्रियात्मक पक्ष का वर्णन करें। 18

यूनिट-II

- 4. इंग्लैंड की संसदीय सरकार की विशेषताओं का उल्लेख करें। 18
- 5. ब्रिटिश न्यायिक प्रणाली की विशेषताओं का वर्णन करें। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਅਮੇਰਿਕੀ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤਿ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੋ। ਕੀ ਵਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਨ ਸਕਤਾ ਹੈ ? 18
7. ਅਮੇਰਿਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੇਂ ਦਬਾਵ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 18
9. ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :—** (1) ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।
- (3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

1. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੋਈ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (ii) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖੋ।

- (iii) ਅੰਤਰਵਿਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iv) ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਤਾਜ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
- (v) ਕਾਮਨ ਸਦਨ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕੰਮ ਲਿਖੋ।
- (vi) ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਏਸਾਈਜ਼ਜ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (viii) ਕਾਮਨ ਸਦਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਰੰਭਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ।
- (x) ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਘਾਤਮਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xi) ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਦਨ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਰੋਕ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।
- (xiii) ਸੈਨੇਟੋਰੀਅਲ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
- (xiv) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xv) ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੱਤ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਨਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਲਿਖੋ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਇਸਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵੀ ਲਿਖੋ। 18
- 3. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪੱਖ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 18
- ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੋ। ਕੀ ਉਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹੈ ? 18
- ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਦਬਾਅ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18
- ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18